

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

Erfgoed en Kunsten

Datum

25 november 2024

Referentie

49318023

Bijlagen

**Interdepartementaal
afgestemd**

nota

Nota ter besluitvorming versterking Fonds Duurzame
Monumentenplus-Lening Nationaal Restauratiefonds

Aanleiding

Er is veel vraag naar laagrentende leningen voor verduurzaming van rijksmonumenten bij het Nationaal Restauratiefonds. Vanuit het Klimaatfonds komt, als onderdeel van een voorstel van VRO voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, in 2025 €25 mln. beschikbaar voor het NRF. OCW heeft in dat kader aangegeven zich in te spannen om dat bedrag te matchen zodat het NRF de komende jaren de stijgende vraag naar leningen kan bijhouden.

Geadviseerd besluit

In te stemmen met de voorgestelde financiële reeks ter matching van de VRO bijdrage ter versterking van het Fonds Duurzame Monumentenplus-Lening (DML+) bij het NRF en met de voorgestelde bijdrage aan het NRF nog dit jaar

Kernpunten

- De vraag naar (laagrentende) leningen voor verduurzaming van niet-woonhuis rijksmonumenten is sterk toegenomen. Om de stijgende vraag te kunnen bijbenen is versterking nodig van het Fonds Duurzame Monumentenplus-Lening (DML+) bij het NRF. In uw kennismakingsgesprek op 14 oktober met Uğur Özcan, directeur-bestuurder bij het Nationaal Restauratiefonds (NRF), is dit punt door hem ook als een van de uitdagingen benoemd.
- Het NRF heeft berekend dat tot 2030 er ongeveer €50 mln. nodig is om aan de stijgende vraag naar laagrentende leningen voor verduurzaming te voldoen.
- Als onderdeel van het Meerjaren Programma 2025 van het Klimaatfonds is een fiche van VRO toegekend gericht op de versterking van '*Financiële instrumenten voor de voorinvestering ten behoeve van verduurzaming van maatschappelijk vastgoed*'. OCW heeft hierop samengewerkt met VRO.
- Onderdeel van het fiche is een eenmalige versterking van de DML+ met €25 mln. bij het NRF. OCW heeft in datzelfde kader aangegeven zich in te spannen om dit bedrag te matchen (met eveneens €25 mln.).
- In het bestedingsplan voor de jaren 2025 t/m 2029 is rekening gehouden met de versterking van de DML+ door een deel van de structurele middelen voor verduurzaming hiervoor te reserveren.

- Als onderdeel van de invulling van de rijksbrede subsidietaakstelling is echter gekort op deze middelen voor de jaren 2026 t/m 2028.
- Door al dit jaar een extra dotatie te doen bij NRF kan het bedrag van VRO toch worden gematcht en kan de DML+ tevens sneller versterkt worden. Zie hiervoor het financiële plaatje hieronder.
- Indien u akkoord gaat met de nieuwe financiële reeks, kan er - begin december (!) - € 6,4 miljoen beschikbaar worden gesteld aan het NRF. Dekking voor de extra bijdrage in 2024 wordt gevonden binnen de bestaande middelen voor verduurzaming die initieel beschikbaar waren voor de verduurzaming van hofjes.¹ VRO heeft echter met ingang van 2025 de subsidiemogelijkheden voor verduurzaming van verhuurde woningen verruimd. Hier profiteren ook nadrukkelijk de hofjes van. De middelen die hiervoor binnen het monumentenbudget van OCW beschikbaar waren vallen hierdoor vrij. Indien u besluit deze middelen niet beschikbaar te stellen voor de DML+, dan zullen ze waarschijnlijk vrij vallen en in de Eindejaarsmarge landen.

DML+							cumulatief
jaren	2024	2025	2026	2027	2028	2029	
oude reeks		€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 25.000
subsietaakstelling	€ -	€ -	€ -350	€ -1.500	€ -2.225	€ -	€ -4.075
nieuwe reeks	€ 6.400	€ 5.000	€ 4.650	€ 3.500	€ 2.775	€ 2.675	€ 25.000

Toelichting

In het kader van het Meerjaren Programma 2025 van het Klimaatfonds is positief besloten op een voorstel (fiche) van VRO (toen nog BZK) gericht op *‘Financiële instrumenten voor de voorinvestering ten behoeve van de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed’*. VRO en OCW hebben hier nauw op samengewerkt. Het voorstel bevat meerdere maatregelen. Relevant voor de monumentensector is een dotatie van €25 mln. voor het Nationaal Restauratiefonds voor de versterking van de Duurzame Monumentenplus-Lening. Deze lening is beschikbaar voor eigenaren van niet-woonhuis rijksmonumenten (denk aan industrieel erfgoed, buitenplaatsen, kerken, molens) en valt nagenoeg samen met de doelgroep monumentaal vastgoed binnen het maatschappelijk vastgoed.

NRF heeft berekend dat tot 2030 er ongeveer €50 mln. nodig is om aan de stijgende vraag naar laagrentende leningen voor verduurzaming te voldoen. Dit is een voorzichtige schatting die nog geen rekening houdt met bijvoorbeeld het effect van mogelijke extra restauratiemiddelen voor grote monumenten. Dit kan de vraag nog verder doen toenemen. In het bestedingsplan voor de komende jaren is rekening gehouden met extra dotaties aan het NRF. Samen met de

¹ Monumentale wooncomplexen rondom een binnentuin die in eigendom zijn van (vaak eeuwenoude) stichtingen die de kleine woningen verhuren aan specifieke doelgroepen in het sociale segment. Ze zijn verenigd in het *‘Landelijk Hofjesberaad’*.

additionele middelen uit het Klimaatfonds kan de benodigde versterking worden gerealiseerd. In het fiche staat ook expliciet dat OCW matching overweegt (inspanningsverplichting).

Voor de jaren 2026 t/m 2028 wordt in het kader van de rijksbrede subsidietaakstelling gekort op de reeks voor versterking van DML+. In totaal gaat het om een bedrag van € 4mln. Dit kan worden opgelost door nog beschikbare middelen voor verduurzaming van monumenten nog dit jaar in te zetten voor versterking van de DML+. Er kan dit jaar €6,4 mln. worden overgeheveld naar NRF. Het overgrote deel van dit bedrag was bedoeld voor een impuls voor de verduurzaming van hofjes.² Besteding daarvan dit jaar was niet nodig vanwege de samenloop met de wijziging van de Wet betaalbare huur en de daaraan gekoppelde verruiming van de Subsidieregeling Verduurzaming Onderhoud Huurwoningen (SVOH) door VRO. Deze regeling kent een specifiek onderdeel gericht op monumenten. Deze verruiming komt vooral de hofjes en de stadsherstelorganisaties ten goede.

Raakvlak restauratieopgave grote monumenten

Er is een grote opgave als het gaat om restauratieachterstanden bij een groep van grote monumenten. Op dit moment wordt onderzocht of er mogelijkheden zijn om daar extra middelen voor vrij te maken. Als dit lukt zal dit naar verwachting leiden tot een (nog) grotere vraag naar duurzaamheidsleningen. Eigenaren zullen immers bij een grote restauratie ook gelijk willen verduurzamen. Ook om deze reden is het goed om de DML+ de komende jaren te versterken. Het huidige leeninstrumentarium is onvoldoende toereikend om zeer grote opgaven te kunnen bedienen. NRF werkt op dit moment aan een voorstel om deze categorie beter te bedienen. Door deze dotatie ontstaat voor NRF meer ruimte om de leenfaciliteiten voor langjarige restauratie en verduurzamingsopgaven te optimaliseren.

Politieke context

In het regeerprogramma is aangegeven dat het kabinet vast houdt aan het nastreven van de klimaatdoelen. Voor eigenaren van monumenten is het belangrijk om te verduurzamen om zo de energierekening naar beneden te krijgen. Op deze wijze kunnen monumenten ook naar de toekomst toe in gebruik blijven.

Ter informatie: raakvlak met verduurzaming van cultureel vastgoed

Het eerder genoemde fiche voor het MJP 2025 van VRO voorziet ook in de versterking van het BNG Duurzaamheidsfonds met €29 mln. Dit fonds verstrekt op dit moment leningen voor verduurzaming aan de sportsector, maar kan

² Hofjes zijn in de regel in eigendom van (soms eeuwenoude) stichtingen die de kleine woningen verhuren aan specifieke doelgroepen in het sociale segment. Ze zijn verenigd in het 'Landelijk Hofjesberaad'.

Datum
25 november 2024

hiermee worden uitgebreid met leningen voor verduurzaming van cultureel vastgoed (theaters, podia, musea e.d.). Dit is voor de groep van culturele organisaties die een eigen gebouw in bezit heeft een steun in de rug. Ook op dit punt is samengewerkt met VRO.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
geen